

Nr 316.

Av herrar **Öman** och **Holmström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 263 med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. har i 13 § 2 mom. föreslagits, att tjänsteman under tjänstledighet för militär tjänstgöring skall vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han fullgör honom såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren åliggande tjänstgöring eller under vilken han genomgår utbildningskurs för äldre reservofficerare eller är inkallad till värnplikstjänstgöring. Däremot finnes intet stadgande upptaget i förslaget, enligt vilket landstormsofficer må kunna erhålla rätt att vidkännas allenast ett avdrag å lönen under tid, då han fullgör sådan militär tjänstgöring eller genomgår sådan militär utbildning, som är en förutsättning för hans bibehållande i viss befälsgrad eller för vinnande av befordran. Detta innebär alltså, att, därest icke Kungl. Maj:t i enlighet med 12 § finner skäl att för särskilt fall annorlunda bestämma, tjänsteman måste avstå hela sin lön.

Visserligen är icke landstormsofficer formellt sett absolut skyldig att göra någon militärtjänst, men enligt innevarande års utfärdade general- och arméorder måste han de facto deltaga i kurser och genomgå viss annan militär utbildning för att bibehållas vid sitt konstitutorial eller vinna befordran. Detta innebär alltså att honom i verkligheten åligger viss militär tjänstgöring i praktiskt taget lika hög grad som de i § 13 omnämnda beställningshavarna, och eftersom landstormsofficerarna numera i enlighet med 1936 års försvarsbeslut äro fast anställda i armén och räknas till dess reservpersonal, tala alla skäl för deras principiella likställande med övrig reservpersonal även i här nu ifrågakarande avseende, allrahelst som stadgandet i 13 § inrymmer utbildningskurser för äldre reservofficerare. Detta krav blir så mycket mera befogat, som en landstormsofficer ändå måste fullgöra en avsevärd del av sin utbildning vid sidan om den dagliga tjänstgöringen såsom civil tjänsteman, och härtill kommer ytterligare den omständigheten att en landstormsofficer icke läser komma i åtnjutande under sin militära tjänstgöring av fullt traktamente efter sin tjänstegrad utan får

nöja sig med ett traktamente, som torde bliva väsentligt lägre än det, som tillkommer andra officerare bland reservpersonalen.

Landstormen utgör numera ett synnerligen viktigt led i det svenska riksförsvaret, och dess befälsfråga måste i mycket stor utsträckning, i vad avser åtminstone kompaniofficersgraderna, lösas på frivillighetens väg. Under stora personliga uppoffringar från deltagarnas sida sker utbildningen i enlighet med de av militära myndigheter fastställda bestämmelserna, och det blir då icke mer än rätt och rimligt, att statsmakterna medgiva en lättnad beträffande avdragsskyldigheten för åtminstone en viss del av den militära utbildningen, på det att icke en i övrigt villig och lämplig tjänsteman av rent ekonomiska skäl skall förhindras att kvalificera sig för en ur statens synpunkt betydelsefull officersbeställning inom landstormen. Utan de frivilliga landstormsofficerarna kan befälsfrågan helt enkelt icke lösas, men då en sådan lösning i högsta grad innebär ett statsintresse, finnes intet verkligt bärande skäl för en avvisande hållning gentemot de mycket rimliga krav, som på denna punkt framställts såväl av de härför ansvariga militära myndigheterna och det för utbildningen närmast svarandet organet, landstormsföreningarnas centralförbund, som av landstormsofficerskåren själv. Statsmakterna böra, allrahelst i dessa tider, på olika sätt söka stödja och hjälpa det frivilliga försvarsarbetet och icke genom en småaktig oginhet försvåra detsamma.

Departementschefen har avvisat arméförvaltningens och vattenfallsstyrelsens officiellt framställda yrkanden utan någon motivering, men förklarar, att »därest under ledighet för dylikt ändamål tjänsteman anses böra bibehållas vid viss del av avlöningen, framställning härom torde få göras hos Kungl. Maj:t». Häri ligger alltså ett erkännande därutav, att ett yrkande i nu nämnd riktning i och för sig icke saknar fog, men hellre än att Kungl. Maj:t skall gå att fatta beslut i varje särskilt fall, borde ett generellt stadgande införas i reglementets 13 §.

Landstormsofficeren är helt oavlönad och fullgör sin militära tjänstgöring och utbildning, såsom nyss nämnts, under stora personliga uppoffringar i olika hänseenden, och det skulle under sådana omständigheter icke vara orimligt, ens om den civila tjänstemannen bibehölles vid full lön, då han fullgör viss militär tjänstgöring såsom landstormsofficer, men i varje fall fordrar rimligheten, att hans avdrag å lönen under en dylik tid, som med hänsyn till bland annat landstormsbefälsövningarna och de frivilliga utbildningskursernas längd bör beräknas till minst 12 dagar om året, icke blir större än det, som avses skola gälla övrig reservpersonal.

Såsom förut antytts hava vederbörande militära myndigheter jämte vattenfallsstyrelsen ansett det ligga i statens intresse, att landstormsofficerarna bliva behandlade på ett rimligt och skäligt sätt, och i sitt underdåniga yttrande den 19 februari 1938 över lönekommitténs betänkande har arméförvaltningen framhållit följande:

»Till arméns reservpersonal räknas numera även landstormsofficer. Då emellertid sådan officer icke är hänförlig till gruppen beställningshavare i reserven, torde statsanställd landstormsofficer icke kunna påräkna att för deltagande i övningar eller utbildning erhålla tjänstledighet mot B-avdrag, utan torde han bliva skyldig att under dylik tjänstledighet avstå hela lönen.

Av motiveringen till kommittéförslaget framgår, att kommittén funnit en av Sveriges landstormsföreningars centralförbund hos Kungl. Maj:t gjord, till lönekommittén överlämnad framställning om rätt till ledighet under högst 10 dagar årligen för deltagande i frivillig landstormsbefälsutbildning mot samma löneavdrag som under värnpliktstjänstgöring icke böra föranleda några generella bestämmelser i avlöningsreglementet. Därest i dylikt fall bibehållande av viss del av avlöningen ansåges påkallat, borde frågan underställas Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall.

I anledning härav vill arméförvaltningen framhålla, att tidigare möjligen skäl kunnat anföras för att landstormsofficer, på grund av den förhållandevis ringa omfattningen av den utbildning, som nödvändiggjorde tjänstledighet från den ordinarie statsanställningen, lämpligen kunnat uttaga denna ledighet i form av semester eller vidkännas helt löneavdrag. I och med införande av landstormsbefälsövningarna, vilka omfatta 12 dagar i följd och få en obligatorisk karaktär för den, som önskar kvarstå såsom landstormsofficer, aktualiseras emellertid denna avdragsfråga.

Ordinarie statstjänstemän torde i allmänhet ur olika synpunkter äga en tämligen hög grad av lämplighet som landstormsofficerare, varför det synes vara ett statsintresse, att möjlighet beredes sådana tjänstemän att delta i landstormsbefälsutbildning och därmed förbundna övningar utan mera avsevärda ekonomiska uppförringar.

Efter samråd med chefen för armén får arméförvaltningen därför föreslå införande av en bestämmelse i avlöningsreglementet om att tjänstledighet, som för viss begränsad tid årligen beviljas tjänsteman för deltagande i övningar och utbildning såsom landstormsofficer, skall hänföras till avdragsgruppen B. I anslutning till värnpliktslagens bestämmelser angående tiden för landstormsövning torde tjänstledighet med nämnda avdrag böra medgivas för högst 12 dagar årligen.»

Landstormsföreningarnas centralförbunds av arméförvaltningen åbepade skrivelse av den 3 mars 1937 var av den lydelse, som framgår av bilaga 1, och i den av chefen för armén godkända promemoria angående förslag till civilt avlöningsreglemente, som genom skrivelse den 17 februari 1938 från chefen för arméstaben översändes till arméförvaltningens civila departement, hette det: »Från landstormsföreningarnas centralförbund framställda önskemål synas så till vida böra beaktas, att till i § 13 mom. 2 omnämnd militär tjänstgöring även hänföres frivillig utbildning till eller såsom landstormsofficer under en tid av högst 12 dagar per år».

Landstormsofficerskåren själv har genom landstormsofficerssällskapens i Sverige riksförbund i underdånig skrivelse den 17 mars 1938 framhållit sakens vikt och betydelse, och beträffande denna skrivelses innehåll hänvisas till bilaga 2.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställes alltså,

att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av 13 § 2 mom. i förslaget till civilt avlöningsreglemente, att tjänstledighet, som för högst 12 dagar årligen beviljas tjänsteman för deltagande i övningar och utbildning såsom landstormsofficer, skall hänföras till avdragsgruppen B.

Stockholm den 21 april 1938.

Ivar Öman.

Nils Holmström.

SVERIGES
LANDSTORMSFÖRENINGARS
CENTRALFÖRBUND
Nr 268.

Bilaga 1.

Till Konungen.

Jämlikt mom. 22, go nr 1286/1934, är det av största vikt att så planlägga den frivilliga landstormsutbildningen, att deltagarne beredas minsta möjliga avbräck i sitt *civila arbete*, ävensom att vinna *arbetsgivares* och *civila myndigheters* förståelse för och medverkan vid anordnandet av kurser och övningar.

Å förläggningssorter för truppförband och i samhällen, där tillgång på kursledare och instruktörer finnes, fördelas därför de teoretiska övningarna och lektionerna i största utsträckning å eftermiddagstimmar och söndagar.

Å sådana platser, dit kursledare och instruktörer måste sändas, är det av ekonomiska skäl nödvändigt att anordna utbildningen under flera dagar i följd eller såsom tvådagarsövningar, förlagda till söckendag och påföljande sön-(helg)dag.

De i kurserna ingående praktiska övningarna måste ur utbildningssynpunkt likväl i regel anordnas under flera dagar i följd.

Det har visat sig förenat med betydande svårigheter för deltagarna i den frivilliga landstormsutbildningen att erhålla erforderlig tid från förvärsarbetet för fullgörande av enligt nyss nämnda go anordnade utbildningskurser. Detta gäller i främsta rummet tjänstemän av olika kategorier, dock icke de militära, som beordras utan kostnad för statsverket såsom kursledare och instruktörer.

Landstormens för riksförsvaret ökade betydelse har kommit till uttryck genom de väsentligt vidgade uppgifter, som tillerkänts densamma i 1936 års försvarsbeslut. För lösandet av dessa uppgifter har det blivit en tvingande nödvändighet, att försvarsväsendet disponerar över erforderligt antal landstormsofficerare. Liksom hittills skall landstormsbefälsutbildningen med statsmakternas stöd och i samförstånd med de militära myndigheterna bedrivas huvudsakligen på frivillighetens väg och under ledning av Sveriges landstormsföreningars centralförbund.

För att underlätta statstjänstemännens deltagande i genom go nr 1286/1934 omfördäld frivillig landstormsbefälsutbildning och sålunda erhålla större personalurval vid densamma, är det önskvärt, att avlöningsreglementets bestämmelser så avfattas, att vederbörande tjänsteman icke lider större ekonomisk förlust under tjänstledighet för fullgörande av sådan militär tjänstgöring. Enligt gällande avlöningsbestämmelser är semester för vissa uppdrag medgiven med avdrag av endast en del av behörig avlöning. Det synes centralförbundet, att deltagande i landstormsbefälsutbildning lämpligen bör jämfställas med i avlöningsreglementet omfördäld »tjänstgöring såsom värnpliktig», och således medföra samma avdrag.

Jämlikt av Kungl. Maj:t fastställda kursplaner bör utbildningstiden i allmänhet omfatta 15 dagar per år. Härvid torde kunna beräknas att 5 dagars utbildning kan fullgöras under fritid, eftermiddagar samt sön- och helgdagar. Det synes därför centralförbundet möjligt att tiden begränsas till 10 dagar per år för dylik semester, medförande begränsat avdrag å avlöningen.

Enär det är ett statsintresse, att tjänstemännens deltagande i militär-

tjänstgöring i största möjliga utsträckning underlättas, får centralförbundet hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att ovan angivna synpunkter vinna beaktande vid nu pågående omarbetning av gällande avlöningsbestämmelser.

Stockholm den 3 mars 1937.

Underdånigst

J. NAUCKHOFF

centralförbundets ordförande.

Till Konungen.

Sedan bland andra myndigheter kungl. arméförvaltningen avgivit infortrat yttrande över 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente, anhåller landstormsofficerssällskapens i Sverige riksförbund i underdånighet att i egenskap av kårorganisation för Sveriges landstormsofficerare få hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte i blivande förslag till sådant avlöningsreglemente upptaga förvaltningens yrkande, att i reglementet införes bestämmelse därom, att tjänstledighet, som för viss begränsad tid årligen beviljas tjänsteman för deltagande i övningar och utbildning såsom landstormsofficer, skall hänföras till avdragsgruppen B, samt att sådan ledighet medgives för åtminstone tolv dagar årligen.

Detta spörsmål är nämligen av vital betydelse för den officerskår, varom nu är fråga, i det att många tjänstemän icke kunna uppfylla de krav, som numera uppställas av de militära myndigheterna för befordran inom landstormsofficersgraderna eller för bibehållande av innehavd grad utan att erhålla sådant stöd från statens sida, att tjänstledighet för berörda utbildning erhålles med åtminstone till större delen bibehållen lön. Ett helt avstående från den kontanta löneförmånen under ifrågavarande militära tjänstgöring skulle i många fall leda därhän, att vederbörande landstormsofficer av ekonomiska skäl ansåge sig tvungen att begära sitt entledigande, men då landstormsofficerskåren av statsmakterna anses nödvändig ur försvarssynpunkt, måste det ligga i statens intresse att i stället söka giva samtliga de civila tjänstemän, som visat sig lämpliga för befordran till landstormsofficerare, möjlighet till fortsatt utbildning och tjänstgöring inom landstormsofficerskåren genom att lämna sitt bifall till den militära myndighetens hemställan.

Även ur rekryteringssynpunkt är det av största vikt, att det angivna önskemålet vinner beaktande, och därtill kommer den omständigheten, att statsmakternas ställningstagande i denna sak i stor utsträckning torde bli normerande för såväl kommunernas som de enskilda arbetsgivarnas hållning. För hela landstormsofficerskåren är det sålunda av största betydelse, att den militära myndighetens synpunkter av Eders Kungl. Maj:t beaktas vid utformandet av den paragraf i avlöningsreglementet, som handlar om ledighet för militär tjänstgöring.

Stockholm den 17 mars 1938.

Underdånigst

TRYGGVE RUBIN.

/ Gösta M. Pählman.